

SÜRDÜRÜLEBİLİR ORMAN YÖNETİMİNDE YAŞANAN GELİŞMELER, KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ: Isparta Orman Bölge Müdürlüğü Örneği

Hasan ALKAN¹, Mehmet KORKMAZ¹, Mehmet EKER¹

¹Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü, 32260, Isparta. E-posta:
hasanalkan@orman.sdu.edu.tr

ÖZET

Ülkemizde geleneksel ormancılık amaç, strateji ve politikaları sürdürülebilir orman yönetimi çerçevesinde revize edildikten sonra, konuya ilişkin atılan ilk somut adım izleme çalışmaları için gerekli olan ölçüt ve gösterge setinin belirlenmesi olmuştur. Günümüzde bir taraftan mevcut ölçüt ve gösterge setine göre izleme çalışmalarına devam edilirken; diğer taraftan da Bölge Müdürlüklerince tespit edilen bazı sorunlarının giderilmesine yönelik projeler geliştirilmekte ve sürdürülebilir orman yönetiminin ekolojik, ekonomik ve sosyal boyutlarının kesişim kümesinde bu projeler uygulamaya aktarılmaya çalışılmaktadır.

Bu bildiride (Isparta Orman Bölge Müdürlüğü örneği ile),

2006 yılında başlatılan ve bu yıl Orman Bölge Müdürlüklerince ikincileri düzenlenen Sürdürülebilir Orman Yönetimi Çalıştayları'nda öne çıkan görüşlerin irdelenmesi/paylaşımı,

Orman işletmelerinin kendi kurumsal sürekliliklerini sağlamak amacıyla uygulamak istedikleri bazı projelerin sürdürülebilir orman yönetimi kapsamında irdelenmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir orman yönetimi, katılım, Isparta Orman Bölge Müdürlüğü

DEVELOPMENTS, ISSUES AND SOLUTION WAYS IN THE SUSTAINABLE FOREST MANAGEMENT: EXAMPLE OF ISPARTA REGIONAL DIRECTORATE OF FORESTRY

ABSTRACT

After traditional forestry goals, strategies, and policy of Turkish Forestry had been revised in sustainable forest management concept, determining criteria and indicators set required for monitoring was the first concrete step. Nowadays, while monitoring activity is sustained according to current criteria and indicators set, on the other hand, some projects has been developed to be mitigated some problems belonging to Regional Directorate of Forestry. Then, the projects have been tried to application in the conjunction with ecological, economical, and societal dimension of sustainable forest management.

In this paper, via of Isparta Regional Directorate of Forestry,

Discussing and displaying of forwarding the ideas exposed from sustainable forest management workshop that had started in 2006 year and was organized second time in every Regional Directorate of Forestry, this year.

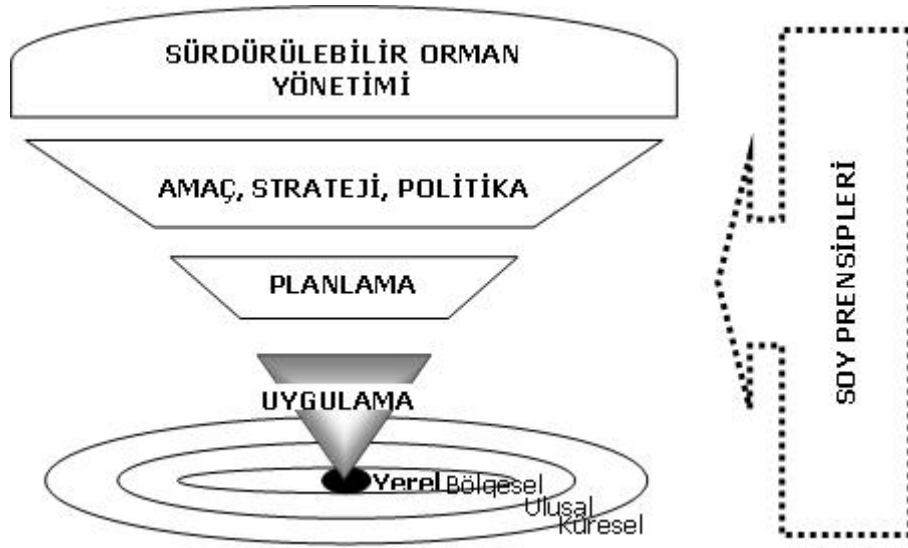
It was objected to be discussed that some projects of forest enterprises which wants to do apply in order to provide own institutional sustainability.

Key words: Sustainable forest management, participation, Isparta Regional Directorate of Forestry

1. GİRİŞ

Orman kaynaklarının evren, ekosistem ve insan açısından artan öneminin gün geçtikçe daha iyi kavranmasına bağlı olarak kaynak yönetimine ilişkin yeni yaklaşımlar geliştirilmekte ve farklı ölçeklerde önlemler gündeme getirilmektedir. Ülkemizde de bu

gelişmelere paralel olarak, sürdürülebilirlik, sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir orman yönetimi (SOY), ekosistem yaklaşımı ve amenajmanı, sertifikasyon, katılımcılık, biyoçeşitlilik, vb. yaklaşımların mevcut ormancılık anlayışına bütünleştirilmesiyle ilgili çalışmalar devam etmektedir (Alkan ve Eker, 2005). Bu bağlamda on yılı aşkın süredir devam eden SOY çalışmalarında amaç, strateji ve politika oluşturmaya yönelik çalışmalarda önemli aksaklıklar yaşanmasa da gerek planlama, gerekse uygulama aşamalarında önemli sorunlarla karşılaşılabilir. Örneğin, SOY dar bir ölçekte ele alındığında, bu çalışmaların odağında yıllardır sosyo-ekonomik sorunları çözüme kavuşturulamamış olan orman köylüsünün bulunduğu görülmektedir (Şekil 1).

Şekil 1. SOY Kararları ve uygulama süreci (Alkan ve Eker, 2005)

Amaç, strateji, politika ve planlarda hangi iyileştirmeler yapılırsa yapılsın bu enstrümanların uygulamaya aktarılmasında en önemli etmen ve çoğunlukla da kısıt orman köylülerinin sayısı, niteliği ve SOY çalışmalarına yaklaşımı olacaktır.

SOY'a ilişkin çalışmalar kapsamında öncelikle amaç, strateji ve politikalarını revize eden Türkiye, 1999 yılında izlemeye yönelik ilk ölçüt ve gösterge setini oluşturmuştur. Zamanla özellikle göstergeler bakımından ilk sete nazaran fakirleştirilen set kurumsal anlamda ilk olarak 2006 yılında başlatılan çalıştaylarla tartışmaya açılmıştır. 2009 yılında bu çalıştayların ikincileri düzenlenmiştir.

Bu bildiriye Isparta Orman Bölge Müdürlüğü (IOBM) tarafından düzenlenen SOY çalıştay ve kazanımları ile SOY kapsamında gündeme getirilen bazı uygulamalar ele alınmıştır. Bildirinin oluşturulmasında IOBM tarafından yazarların da katılım/katkılarıyla yürütülen SOY ölçüt ve göstergelerinin değerlendirilmesi, raporlanması ve yeni önerilerinin alınması çalıştayları, işletme rasyonalizasyonu, müşteri tatmini ve yerel katılım odaklı merkezi depoya geçiş çalışmaları, talebe dayalı üretimin sağlanması ve müşteri memnuniyetinin arttırılmasına yönelik müşteri profili-talep yapısının belirlenmesi çalışmalarından yararlanılmıştır.

2. SÜRDÜRÜLEBİLİR ORMAN YÖNETİMİ

“Ormanların ve orman alanlarının, biyolojik çeşitliliğini, verimliliğini, gençleşme kapasitelerini, hayatiyetlerini ve bugün ve gelecekte; ilgili ekolojik, ekonomik ve sosyal işlevlerini yerel, bölgesel ve küresel düzeylerde diğer ekosistemlere zarar vermeksizin devam ettirecekleri bir şekilde ve yoğunlukta işletimi ve kullanımı” olarak tanımlanabilen SOY, ekolojik, ekonomik ve sosyal boyutları olan (Anonim, 1996; Türker, 2003) bir yönetim felsefesidir.

SOY’un ekolojik boyutunu; orman ekosistemini oluşturan bitki örtüsü, hayvan, mikro organizmalar, mineral maddeler, hidrolojik ve mikroklimatik özellikler ve aralarındaki ilişkilerle birlikte korunarak orman ekosisteminin devamlılığının sağlanması ve faydalanmaya sunulması oluşturmaktadır. Diğer taraftan, orman kaynaklarının topluma sunduğu toprak ve su koruma, erozyon gibi toplumsal faydaların genel olarak sürdürülmesinin yanı sıra; orman işletmeciliğinde etki ve çıkar gruplarının isteklerinin dikkate alınması, planlama ve karar süreçlerine katılımları, ormana/ormancılığa bağlı olarak hayatlarını sürdüren yerli halkın, sosyal ve ekonomik kalkınmalarının sağlanması gibi hususlar sosyal boyut kapsamında değerlendirilirken; orman işletmeciliği faaliyetlerini gerçekleştiren birimlerin (orman işletmelerinin) sürekliliğinin sağlanması da ekonomik boyut olarak anlamlandırılabilir (Anonim, 1996; Türker, 2003).

3. SÜRDÜRÜLEBİLİR ORMAN YÖNETİMİ ÇALIŞMALARI ve ISPARTA ORMAN BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

3.1. Isparta Orman Bölge Müdürlüğü’nün Tanıtımı

IOBM, 8 Şube Müdürlüğü ve 6 Orman İşletme Müdürlüğüne bağlı 35 Orman İşletme Şefliği’nden (Çizelge 1) oluşmaktadır.

Çizelge 1. Orman işletme müdürlükleri

İşletme Müdürlüğü	İşletme Şeflikleri	İşletme Müdürlüğü	İşletme Şeflikleri
Burdur	Burdur, Ağlasun, Kemer, Yeşilova ve Çamoluk	Isparta	Isparta, Keçiborlu, Senirkent, Dinar ve Dazkırı
Eğirdir	Eğirdir, Aksu, A.Gökdere, Y.Gökdere, Pazarköy, Kuzukulağı, Kovadaçayı (Arboretum), Ş.Karaağaç, Yalvaç ve Yenişarbademli	Sütçüler	Sütçüler, Çandır, Karadağ, Sipahiler, Söğütadağı ve Tota
Göhlisar	Göhlisar, Dirmil, İbecik, Tefenni ve Gölova	Bucak	Bucak, Melli, Uğurlu, Kestel, Çamlık, Pamucak, Seydiköy Depo Şefliği

IOBM’nin ormanların durumu ve dağılımı Çizelge 2 ’de gösterilmiştir.

Çizelge 2. Isparta Orman Bölge Müdürlüğü’nün orman durumu

Koru (ha)		Baltalık (ha)		Orman alanı (ha)	Açık alan (ha)	Genel alan (ha)
İyi	Bozuk	İyi	Bozuk			
307767	257914	1001	132285	716967	1024279	1741246

IOBM’nin üretim işleri çoğunlukla Yöredeki orman köylülerince yapılmaktadır. IOBM sınırları içinde yer alan iller Isparta, Burdur ve Afyon illeridir. Bu illere ait toplam 26 adet

ilçe, 62 adet kasaba ve 453 adet köy bulunmaktadır. Bu köylerin 116 tanesi orman içi (31. madde kapsamında), 262 tanesi orman kenarı köy (32. madde kapsamında) özelliğindedir (Çizelge 3).

Çizelge 3. Isparta Orman Bölge Müdürlüğü sınırları içindeki il, ilçe ve köy sayıları (Isparta OBM Kayıtlarından)

İl	İlçe	Kasaba	31.madde köy	32. madde köy	Diğer	Toplam
Isparta	12	37	59	91	24	174
Burdur	10	13	45	134	10	189
Afyon	4	12	12	37	41	90
Toplam	26	62	116	262	75	453

3.2. Orman Bölge Müdürlüğü'nce Yürütülen Bazı Çalışmalar ve Sürdürülebilir Orman Yönetimi İlişkisi

3.2.1. Ölçüt ve gösterge setine göre izleme/değerlendirme çalışmaları ve çalıştaylar

Türkiye, taraf olduğu uluslararası süreçler ve anlaşmalar nedeniyle 1999 yılında Orman Genel Müdürlüğü'nün (OGM) önderliğinde "*Sürdürülebilir Orman Yönetimi Ölçüt ve Göstergelerinin Belirlenmesi, İzlenmesi, Değerlendirilmesi ve Raporlanması*" çalışmalarına başlamıştır. Pan-Avrupa ve Yakın Doğu süreçlerinde belirlenen ölçüt ve gösterge setinin harmanlanmasıyla ortaya koyulmuş ulusal ölçüt ve gösterge seti zamanla çeşitli düzenlemelere konu olmuştur. Başlangıç setinde yer alan birçok gösterge Orman Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü (ORKÖY) ve Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün (DKMP) yetki alanlarına giriyor gerekçesiyle setten çıkarılmıştır. Mevcut haliyle tüm bölge müdürlükleri için kullanılacak ölçüt ve gösterge seti aynıdır.

2006 yılında konuya ilişkin ilk çalıştaylar il düzeyinde yapılmıştır. 2009 yılında ise OGM tarafından bu çalıştayların ikincisinin yapılması istenmiştir. IOBM, bu çalışmalara hazırlık amacı ile öncelikle dar katımlı (Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Öğretim Üyeleriyle) iki çalıştay gerçekleştirmiştir. Ardından 6 ve 10 Nisan 2009 tarihlerinde birisi Isparta diğeri ise, Burdur'da olmak üzere geniş katımlı iki çalıştay düzenlemiştir. Özellikle öğretim üyeleriyle yürütülen dar katımlı çalışmalarda mevcut ölçüt ve gösterge setinin yeterliliği tartışılırken; geniş katımlı çalıştaylarda ise mevcut ölçüt ve gösterge setine göre IOBM'nin orman yapısı ve ormancılık etkinlikleri tartışmaya açılmıştır. Öğretim üyeleri ve Bölge Müdürlüğü yetkilileri tarafından yapılan sunumlarla SOY çalışmaları tanıtılmış; bu kapsamda başlatılan talebe göre üretim planlamasına altlık oluşturacak müşteri profili belirleme çalışmaları, merkezi depo uygulaması, vb. gibi bazı çalışmaların derinlemesine irdelenmesi yapılmıştır.

Çalıştay sonucunda ortaya çıkan genel kanaat

Ölçüt ve göstergeler ile izleme/değerlendirme çalışmaları, orman kaynaklarının amaçlar doğrultusunda izlenmesi bakımından gereklidir. Ancak, Türkiye ölçeği için düşünülmüş mevcut standart ölçüt ve göstergelerin IOBM'yi temsil kabiliyeti oldukça yetersizdir. Bu nedenle bazı ölçüt ve göstergelerin sete eklenmesi gerekmektedir.

Konuya ilişkin olarak son yıllarda yapılan bilimsel çalışmaların (Porsuk, 2000; Durusoy, 2002; Akyol, 2004; Durusoy, 2009; Akyol, 2009) genelinde mevcut ölçüt ve

gösterge setinin yetersizliğinden söz edilmesi ve yeni göstergeler önerilmesine rağmen; envanter zorlukları, uzman kadro yetersizliği ve OGM dışındaki kurumlar tarafından toplanan bilgilere ihtiyaç duyulması gibi gerekçelerle mevcut ölçüt ve göstergeler de bile azaltmalara gidilmiştir. Örneğin, ilk ölçüt ve gösterge setinde 11 gösterge ile ifade edilen sosyo-ekonomik fonksiyonlar ölçütü 5 gösterge ile ifade edilir hale gelmiştir. Çünkü; ORKÖY'ün görev ve yetki alanına giren alanlarda ilgili göstergeler setten çıkarılmıştır. Bununla birlikte, DKMP ile ilişkili göstergeler izleme dışı bırakılmıştır. Bu yaklaşım söz konusu çalışmaların yeterliliğini sorgulanır hale getirmektedir.

Orman işletmelerinin mevcut envanter sistemleri yetersizdir (Akyol ve Tolunay, 2006). IOBM'nin envanter ve muhasebe sistemindeki eksiklikler öneme haiz mevcut bazı ölçüt ve göstergelerin izlenmesini de olanaksız hale getirmektedir. Örneğin, odun dışı orman ürünlerinin sağlıklı bir şekilde envanterinin yapılamaması, maliyet muhasebesinin olmayışı nedeniyle işletmelerin verimlilik, rasyonellik, karlılık, vb. bakımlardan sorgulanamaması (Jöbstl, 2005), doğal kaynaklar muhasebesinin yokluğuna bağlı olarak ormanlardan sağlanan gerçek faydaların belirlenememesi ölçüt ve gösterge setini SOY'un ekolojik boyutu üzerinde odaklanır hale getirmiştir.

3.2.2. Isparta Orman Bölge Müdürlüğü tarafından yürütülen bazı uygulamaların sürdürülebilir orman yönetiminin zıt yönlü faydalanma vektörleri bakımından irdelenmesi

Ormanlardan hem ekolojik, hem ekonomik hem de sosyal anlamda, faydalar sağlanması sırasında zıt yönlü faydalanma vektörleri oluşabilmektedir (Şekil 2).

Şekil 2. SOY faydalanma üçgeni ve zıt yönlü faydalanma vektörleri (Alkan, Eker, 2005)

Özellikle hangi faydalar için diğer faydalardan vazgeçilebileceğinin belirlenmesi oldukça güçtür. Örneğin; odun hammaddesi üretimi ve ekonomik kazanç amacıyla yapılan faydalanma, ormanın sunduğu ekolojik ve/veya sosyal faydalara ters düşebilmektedir. Bu durumda, her bir faydalanma boyutuna ilişkin karar ve uygulamalarda diğer boyutların sürdürülebilirliğini de koruyacak bir denge noktası mutlaka aranmalıdır.

Orman kaynaklarının ulusal ve uygulama birimi düzeyinde oluşturulmuş SOY ölçüt ve gösterge seti ile izlenmesi SOY'un uygulanabilmesi bakımından önemlidir. Ancak mevcut orman kaynaklarının, bu kaynakları yönetim görevini üstlenen birimlerin ve bu kaynaklarla etkileşim halinde bulunan orman köylüsünün SOY kapsamında geliştirilmesi ve bunun için bazı projelerin hayata geçirilmesi daha da önemlidir.

Orman işletmelerinin SOY çalışmalarını başarılı bir şekilde sürdürebilmeleri için öncelikle kendi kurumsal sürekliliklerini garanti altına alması gerekmektedir. Bu ise SOY'nin ekonomik boyutuyla yakından ilişkilidir.

IOBM, Giriş Bölümünde belirtilen bazı projeleri uygulamaya aktarmaya çalışmaktadır. Bildirinin bu bölümünde bu çalışmalardan birisi olan işletme rasyonalizasyonu, müşteri tatmini ve yerel katılım odaklı merkezi depoya geçiş çalışmaları (Alkan ve Korkmaz, 2008; Alkan vd., 2010) *zıt yönlü faydalanma vektörleri* bakımından ele alınmıştır.

Bilanço verilerine göre Sütçüler Orman İşletme Müdürlüğü, IOBM'nin ekonomik başarısında önemli paya sahip olan müdürlüklerden birisidir. Bununla birlikte makro odaklı gelişmelerin de etkisiyle ekonomik başarı geçmiş yıllara nazaran azalmaktadır. Örneğin, bu işletme müdürlüğü için giderlerin gelirlere oranı 2005 yılı için (0,53), 2006 yılı için (0,66), 2007 yılı için (0,72) ve 2008 yılı için (0,86) olarak gerçekleşmiştir.

IOBM'nin talebi üzerine yazarlar tarafından yapılan müşteri profili ve talep yapısı belirleme çalışmalarına göre işletme müdürlüğünün pazarlama odaklı bazı sorunları bulunmaktadır. İşletme Yöneticileri ve öğretim üyeleri tarafından yapılan ortak değerlendirmeye göre depo sayısının fazla olması (Çizelge 4) bu sorunların çekirdeğini oluşturmaktadır (Alkan vd., 2009). Bu yargıyı destekleyen argümanlar aşağıda kısaca özetlenmiştir.

Çizelge 4. Sütçüler Orman İşletme Müdürlüğü depoları

Depo Adı	Köy	Kapasitesi (m ³)	Mevcut Kullanım (m ³)	Kapasite Kullanım Oranı (%)	İlçeye uzaklığı (km)
Menteşe Orm. Ürünleri Deposu	Belence	15.000	12.000	80	36
Sipahiler Orm. Ürünleri Deposu	Sipahiler	15.000	2.000	13	20
Çobanisa Orm. Ürünleri Deposu	Çobanisa	20.000	15.000	75	7
Karadiken Orm. Ürünleri Deposu	Karadiken	10.000	2.500	25	11
Göztaşlı Orm. Ürünleri Deposu	Kızıllı	10.000	7.000	70	45
Kargıcak Orm. Ürünleri Deposu	Çandır	10.000	3.000	30	20
Seyrekçam Orm. Ürünleri Dep.	Şeyhler	10.000	2.700	27	26
Siğirlik Orm. Ürünleri Deposu	Yeşilyurt	10.000	5.600	56	20

Müşterilerin % 83,7'si hammaddeyi farklı depolardan almak yerine ortak tek bir depodan almayı tercih edeceklerini ifade etmektedir. Bunun nedenlerini ise taşıma ve hammadde takibinin kolaylığı, taşıma birim fiyatlarının sabit olması, zaman tasarrufunun sağlanması, ulaşım kolaylığı ve meydana gelecek bir anlaşmazlığın daha etkin bir şekilde çözümlenebileceği olarak sıralanmıştır. Müşterilerin bazıları bu konuda Bucak Orman İşletme Müdürlüğünde bulunan Seydiköy Orman Ürünleri Deposu'nu örnek göstererek, bu depodaki sistemden duyulan memnuniyeti dile getirmekte ve diğer müdürlüklerde bu modelin uygulanabilirliğinin araştırılması gerektiğini belirtmektedir.

Isparta-Sütçüler arası yaklaşık 100 km'dir. Sütçüler'den sonra bağlantı yapılabilecek merkezi bir yerleşim birimi bulunmadığı gibi yol durumu da oldukça kötüdür. Bununla birlikte depoların farklı yol güzergâhlarında bulunması nedeniyle alıcılar depoların tamamında bulunan ürünleri görmekte zorlanmakta ve bu nedenle birçok partinin ihalesine katılamamaktadır.

IOBM müşterilerinin % 68,8'i satın aldıkları ürünlerin yüklenmesi ve taşınmasında sorun yaşadıklarını ifade etmekte; bunun nedenleri olarak da taşıma birim fiyatlarının depolar arasında büyük farklılıklar göstermesini, bazı kooperatiflerin fiyatların belirlenmesi hususunda tekel hale gelmesini ve müşterilerin kendi araçlarını kullanmasının engellenmesini ileri sürmektedir. Ayrıca, müşterilerin büyük çoğunluğu bir kez sorun

yaşadıkları depolardan daha sonra ürün almamayı tercih ettiklerini belirtmektedir. Müşterilerin ifadelerine göre IOBM'nin sorunlarıyla öne çıkan başlıca depolar Sütçüler Orman İşletme Müdürlüğü'ne bağlı Göztaşı, Sığrılık, Kargıcak ve Kızıllı depolarıdır.

Müşterilerin olumsuz algı ve tavırlarının yanında depo sayısının fazla olması işletme müdürlüğünün genel giderlerini de arttırmaktadır. Ayrıca, orman ürünlerinin satışlarında dikili satışa olan yönelişin her geçen gün artması nedeniyle işletmelerin depoya olan ihtiyaçları da azalmaktadır.

Yukarıda belirtilen saptamaların ardından pazarlama odaklı sorunların çözülebilmesi ve işletme müdürlüğünün gelirlerinin sürekliliğinin sağlanabilmesi bakımından öne çıkan başat çözüm alternatifi; mevcut depoların kapatılması ve merkezi depo uygulamasına geçilmesi olmuştur. Ancak; konu zıt yönlü faydalanma vektörleri çerçevesinde ele alındığında orman köylüsü çıkar kaybına uğrama endişesiyle bu değişime karşı direnç göstermiştir. Kaldı ki, yaklaşık %72' si ormanlarla kaplı olan Yöre'de bulunan köylerin tamamı orman köyü statüsündedir. Aynı zamanda IOBM sınırları içinde en fazla orman içi (31 madde) köye sahip İşletme Müdürlüğü Sütçüler'dir. ORKÖY hizmetlerindeki öncelik sıralamasında da Sütçüler, Isparta İline bağlı ilçeler arasında ilk sırada yer almaktadır (Anonim, 1996). Diğer taraftan Yörenin doğal korunan alanlar bakımından oldukça zengin olması köylülerin çeşitli faydalanma biçimleri bakımından sınırlandırılmasına neden olmaktadır; bu ise orman kaynaklarına yönelik olumsuz algıların oluşmasına neden olmaktadır. Öz bir ifadeyle önerilen merkezi depoya geçiş fikri ile Yöredeki orman köylüsünün ekonomik olarak bir çıkar kaybına maruz bırakılması, SOY çalışmaları bakımından önemli bir risk unsurudur. Bu nedenle zıt yönlü faydalanma vektörünün olumsuz etkilerinin minimize edilmesi ve buna göre bir çözüm alternatifinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bilinçle hareket eden IOBM yetkilileri orman fakültesinin desteği ile aşağıda sözü edilen bazı çalışmaları yürütmüştür.

- Bilgilendirme toplantıları: Yöre insanının konu hakkında ilk ağızdan bilgilendirilmesi ve bilinç düzeyinin artırılmasına yönelik olarak köylerde ve IOBM'de ayrı ayrı olmak üzere bilgilendirme toplantıları yapılmıştır.
- Demonstrasyon çalışmaları: Köy muhtarları, kooperatif başkanları ve yönetim kurulu üyeleri sözü edilen projeye örnek bir model olması bakımından Bucak İşletme Müdürlüğüne ait Seydiköy Orman Ürünleri Deposuna götürülmüş ve bu deponun teknik ve yönetsel anlamda tanıtımı yapılmıştır.
- Yerel algı ve beklentilerin ölçülmesine yönelik çalışmalar: 8 yerleşim biriminde anket/mülakat ve bilgilendirme çalışmaları yürütülmüştür (Alkan ve Korkmaz, 2008).
- SOY çalıştaylarının bu amaçlı kullanımı: Çalıştaylara köy muhtarları, kanaat önderleri ve köylüler de davet edilmiştir. Çalışmaların mevcut durumu hakkında bilgiler verilerek konu tekrar gündeme taşınmış; mevcut endişeler tespit edildikten sonra bunların giderilmesine yönelik bilgilendirme yetkililer ve öğretim üyelerince sunum destekli olarak yapılmıştır.
- Uygulama ve mevcut durum: Sütçüler ilçesine 17 km uzaklıkta bulunan Köy yeri mevkiinde 14 ha büyüklüğünde ve 25.000 m³ kapasiteli Karadağ Orman Ürünleri Satış Deposu kurulmuştur. 650 m rakıma sahip depo, 16 parselden oluşmaktadır. Depoda her köyün kendine ait parseli bulunmaktadır. Depoda istif ve yükleme işinde 8 işçi çalışmaktadır. Köylülere ait 5 adette kepçe bulunmaktadır. Yaklaşık 1 yıldır faaliyet gösteren deponun köylülere ekonomik katkısı 70.000,00 TL'si IOBM ve 110.000,00 TL'si tüccarlardan olmak üzere 180.000,00 TL civarında

gerçekleşmiştir. Projeye başlangıçta yoğun bir yerel tepki gözlenmiştir. Bu tepki zamanla kısmen azalmakla birlikte bazı köylerde hala devam etmektedir. Son yılda dikili satışların artmasıyla birlikte depoda toplanan mal miktarı da azalmıştır. Tüccarlar ve orman idaresi uygulamadan memnundur.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

SOY prensiplerinin kararlar ve planlamalar ölçeğinde dikkate alınması ve 1999 yılından itibaren ölçüt ve göstergelerinin belirlenerek izleme çalışmalarına geçilmesi önemsizmesi gereken gelişmelerdir. Bununla birlikte SOY prensiplerinin uygulama ölçeğine indirgenbilmesi için bu uygulamaların başarıya ulaştırılabileceği bir zemin hazırlanmalıdır. Bu zemin başta orman köylüleri olmak üzere toplumun eğitimi ve bilinçleştirilmesi şeklinde oluşturulmalıdır. Bu amaç için, öncelikle yerinde eğitim yöntemiyle orman köylüleri eğitilmelidir. Görsel, yazılı ve sözlü anlatımlarla teşvik primleri, işlendirme tercihi, vb. geliştirici ve özendirici uygulamalar başlatılmalıdır. 2006 yılında ilki yapılan ve 2009 yılında ise ikincisi gerçekleştirilen çalıştaylar bu bakımdan önemli fırsatlar olarak değerlendirilmelidir. Nitekim IOBM tarafından organize edilen ikisi dar ikisi de geniş katılımlı çalıştaylar faydalı sonuçlar üretmiştir. Bu uygulamaların yaygınlaştırılması ve çeşitli çalışmalarla desteklenmesi tavandan tabana doğru alınan kararların (Şekil 1), geri besleme ile tabandan tavana doğru düzeltilerek uygulanabilmesine olanak sağlayacaktır.

Bununla birlikte SOY kapsamında odaklanılması gereken bazı hususlar ise şu şekilde sıralanabilir:

- Özellikle göstergeler bakımından başlangıç setine göre oldukça fakirleştirilmiş ve OGM'nin görev alanına indirgenmiş olan mevcut ölçüt ve gösterge setinin bilimsel araştırmalar da dikkate alınarak yeniden sorgulanması gerekmektedir.
- İzleme/değerlendirme çalışmalarını OGM odaklı olarak ve gün geçtikçe daha fakirleşen bir setle sürdürmek yerine Çevre ve Orman Bakanlığı'na bağlı bir birimin koordinatörlüğünde sürdürülmesi ve ORKÖY, DKMP gibi genel müdürlüklerin yetki alanına giren hususlarla ilgili ölçüt ve göstergelerin sete eklenmesi izleme çalışmaları bakımından yararlı olacaktır.
- Her bölge müdürlüğü için aynı set ile çalışmak yerine tüm birimler için standart ölçüt ve göstergelerin yanında yerel ölçekte farklılaşmalara da olanak sağlanmalıdır.
- Orman işletmelerinin mevcut kayıt ve muhasebe sistemleri SOY ölçüt ve göstergelerin envanteri ve değerlendirilebilmesi bakımından yeterli değildir. Bu nedenle işletmelerde, maliyet yönetimine olanak sağlayan muhasebe sistemlerinin yanında doğal kaynak muhasebesine de ihtiyaç duyulmaktadır.
- SOY üç boyutu olan bir yaklaşımdır. Ancak bu yaklaşım mevcut uygulamalarda genellikle tek bir boyutu (ekolojik boyut) ile gündeme taşınmış; yaklaşımın ekonomik ve sosyal boyutu genellikle göz ardı edilmiştir. Halbuki, kaynak yönetiminin temel sorumlusu olan orman işletmelerinin kurumsal sürdürülebilirliğinin sağlanması ve orman köylüsünün sayı, nitelik, algı ve tavır olarak arzulanan seviyeye ulaştırılması ekolojik sürdürülebilirliğin en önemli teminatıdır.
- Mevzuat ve ülkemizin fiziksel koşulları gereği işgücü yoğun olarak çalışmak zorunda olan orman işletmeleri maliyetler bakımından önemli sorunlarla karşı

karşıyadır. Diğer taraftan, orman işletmeciliğinde hala üretime yönelik bir pazarlama anlayışının egemen olması ve yurt dışından gelen ithal ürünlerle özellikle fiyat bakımından rekabet edememesi orman işletmelerini zor durumda bırakmaktadır. Sosyal boyutla ekonomik boyutun zıt yönlü faydalanma vektörleri oluşturduğu orman ürünlerinin pazarlanmasında özellikle dağıtım aşamasında önemli sorunlar yaşanmaktadır. Bu da orman işletmelerinin müşteri odaklı hareket etme şansını zayıflatmakta ve işletmenin ekonomik sürdürülebilirliğini olumsuz yönde etkilemektedir. İşletmelerin ekonomik başarısını arttırmaya yönelik bazı önlemler gündeme geldiğinde ise merkezi depoya geçiş çalışmalarında olduğu gibi bazı sosyal baskılarla yüz yüze gelinmektedir.

5. KAYNAKLAR

- Akyol, A. (2009), Sürdürülebilir Orman Yönetimi ölçüt ve göstergeleri açısından ülkemizdeki mevcut durum, II. Ormanlıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi, 19-21 Şubat 2009, Bildiriler Kitabı, s. 36-46, Isparta.
- Alkan, H. ve Korkmaz, M. (2008), Sütçüler Orman İşletme Müdürlüğü'ne Bağlı Orman Ürünleri Depolarının Reorganizasyonu Kapsamında Kırsal Yerleşimlerin Sosyo-Ekonomik Yapısı ve Beklentileri, Yayınlanmamış Rapor (*Isparta Orman Bölge Müdürlüğü'ne sunulmuştur*), Isparta.
- Alkan, H., Korkmaz, M. ve Eker M. (2009), Isparta Orman Bölge Müdürlüğü'nün Müşteri Profili ve Talep Yapısı, Yayınlanmamış Rapor (*Isparta Orman Bölge Müdürlüğü'ne sunulmuştur*), Isparta.
- Alkan, H; Korkmaz, M; McGill, D.W. ve Eker M. (2009), Conflicts in benefits from sustainable natural resources management: two diverse examples from Turkey, Journal of Environmental Biology, (Special Issue of J.Environ.Biol. entitled "Forests, Forestry & Environment in Turkey"), (31), 87-96.
- Akyol, A. (2004), Türkiye' de sürdürülebilir orman kaynakları yönetimi ilkeleri, göstergeleri ve uygulamalar, SDÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, IX+121s., Isparta.
- Akyol, A., Tolunay, A. (2006), Türkiye' de sürdürülebilir orman kaynakları yönetimi ilkeleri,göstergeleri ve uygulamaları, SDÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, Journal of Natural and Applied Sciences, cilt:10, sayı:2, s. 221-234, Isparta.
- Anonim (1993), ITTO Guidelines for the establishment and sustainable management of planted tropical forest, ITTO Policy Development Series:4, AC. Designers SDN. BHD.
- Anonim, (1996), ORKÖY hizmetlerinde öncelik sıralaması, ORKÖY Envanter ve İstatistik Şube Müdürlüğü, Yayın No: 3, Ankara.
- Durusoy İ. (2002), Sertifikalandırma ve Türkiye ormancılığında gerekliliği, olabilirliği, uygulanması sürecinde karşılaşılması muhtemel darboğazların ve fırsatların irdelenmesi, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, X+170s., Trabzon.
- Durusoy, İ. (2009), Türkiye ormancılığında sürdürülebilir orman kaynakları yönetimi ölçüt ve göstergelerinin ülke ölçeğinde belirlenmesi, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 281s., Trabzon.
- Jöbstl, H. A. (2005), Can traditional forestry accounting Contribute to Measuring The Sustainability of Forest Enterprise, The Multifunctional Role of Forest Policies, Methods and Case Studies, International Conference in Padova, april 28-30, 2005.

- Porsuk, T. (2000), Sürdürülebilir ormanlık ölçütleri, göstergeleri ve Türkiye'deki durumun belirlenmesi, İstanbul üniversitesi Fen Bilimleri enstitüsü, Yüksek Lisans tezi, 134s., İstanbul.
- Türker, M.F. (2003), Sürdürülebilir orman kaynakları yönetimi ile orman sınırları dışına arazi çıkarma uygulamaları arasındaki etkileşim: mevcut durum, yaşanan darboğazlar ve çözüm önerileri, Orman Kanununun 2/B Maddesinin Uygulanması ve Değerlendirilmesindeki Sorunlar Paneli, 13.03.2003, Ankara.

Teşekkür

Bu bildirinin oluşturulmasında kullanılan bilgilerin edinimi sırasında destek ve katkılarını esirgemeyen Isparta Orman Bölge Müdürü Yardımcısı Sayın Adnan YILMAZTÜRK başta olmak üzere Isparta Orman Bölge Müdürlüğü çalışanlarına teşekkür ederiz.